

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.456.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 18795 Pana Posła Roberta Dowhana w sprawie dziedziczenia składek na ubezpieczenia społeczne, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

System ubezpieczeń społecznych w Polsce ma zasadniczo charakter ubezpieczeniowy, a w konsekwencji repartycyjny. Jego podstawą jest tzw. umowa międzypokoleniowa, czyli założenie, że młodsze pokolenia będą finansować emerytury i renty starszych. W systemie takim składki osób pracujących trafiają do wspólnej puli, z której na bieżąco wypłacane są świadczenia dla osób, którym przysługują one w danym momencie. Po śmierci ubezpieczonego wypłacanie świadczenia jest wstrzymywane.

Podstawowym jest tu założenie, że pracująca część społeczeństwa bierze na siebie utrzymanie wszystkich emerytów i rencistów. Składki na ubezpieczenia społeczne osób pracujących nie są gromadzone ani inwestowane, tylko na bieżąco kierowane na wypłatę emerytur i rent dla obecnych świadczeniobiorców.

Odstępstwo od tego stanowi część kapitałowa polskiego systemu emerytalnego, gdzie każdy pracownik wpłaca składki na własne konto w funduszu emerytalnym, a zgromadzony kapitał jest podstawą do obliczenia i wypłaty świadczenia (emerytury). Jedynie w tej części systemu emerytalnego zgromadzony na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym (OFE) lub na subkoncie¹ prowadzonym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kapitał, w przypadku śmierci osoby pracującej, jest dziedziczony. Środki po zmarłym są wówczas wypłacane osobom przez niego wskazanym lub jego spadkobiercom.

Należy podkreślić, że system emerytalny nie służy jednak zabezpieczeniu interesów majątkowych członków rodziny poprzez dziedziczenie. Celem jego działania jest przede wszystkim zapewnienie ubezpieczonemu środków do życia po utracie przez niego możliwości zarobkowania, w związku z osiągnięciem podeszłego wieku.

W fazie gromadzenia kapitału (wpłacania składek na rachunki w otwartych funduszach emerytalnych czy też na subkonto) rozwiązanie stwarzające ubezpieczonemu możliwość decydowania o sposobie zagospodarowania zgromadzonych środków po jego śmierci jest możliwe, co nie oznacza, że nie wiąże się to z kosztami dla systemu emerytalnego, a w konsekwencji dla budżetu państwa, który dotuje Fundusz Ubezpieczeń Społecznych ze względu na jego deficytowy charakter.

Sytuacja zmienia się w momencie przejścia ubezpieczonego na emeryturę. Wynika to z faktu przejścia z fazy gromadzenia środków do fazy realizacji świadczenia, a więc przejścia

¹ ZUS prowadzi subkonto dla osób, które są członkami OFE i tych, które po 31 stycznia 2014 r. nie zdecydowały się na zawarcie umowy z OFE

z fazy inwestycyjno-oszczędnościowej do fazy ubezpieczeniowej. Niepewność co do momentu śmierci jest jedną z przesłanek uzasadniających tworzenie systemów emerytalnych. Każdy bowiem może mieć trudności związane z właściwą alokacją zgromadzonego kapitału i podjęciem decyzji jaką jego część wydać, tak aby zaoszczędzonych pieniędzy starczyło mu do końca życia. Pozostanie bez środków do życia w wieku uniemożliwiającym podjęcie zatrudnienia prowadzi bowiem do uzależnienia od pomocy i wsparcia ze strony innych - rodziny lub społeczeństwa. Podobnie jest w pozostałej części ubezpieczeń społecznych, które nie mają charakteru inwestycyjno-oszczędnościowego, a mają charakter ubezpieczeniowy. Tym samym nie może występować w nich dziedziczenie składek ubezpieczeniowych, które zostają na bieżąco wykorzystane na wypłatę świadczeń ubezpieczonym.

W związku z propozycją, dotyczącą umożliwienia dziedziczenia składek odprowadzonych na ubezpieczenia rentowe i wypadkowe, należy zauważyć, że środki zgromadzone w ramach funduszu rentowego i wypadkowego są przeznaczone na zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego w przypadku zajścia zdarzeń (doraźnych okoliczności), z którymi ustawodawca wiąże wypłatę odpowiednich świadczeń, zasiłków i odszkodowań. Z funduszu rentowego finansowane są m.in. wypłaty rent z tytułu niezdolności do pracy, rent szkoleniowych, rent rodzinnych, dodatków do rent rodzinnych dla sierot zupełnych, dodatków pielęgnacyjnych, zasiłków pogrzebowych oraz wydatki na prewencję rentową. Natomiast z funduszu wypadkowego, zapewniającego prawo do świadczeń w sytuacji, gdy doszło do wypadku przy pracy, utraty zdolności do pracy lub choroby zawodowej, finansowane są m.in.: zasiłki chorobowe, wyrównawcze, świadczenia rehabilitacyjne, renty wypadkowe, jednorazowe odszkodowania, a także koszty prewencji wypadkowej. Należy zaznaczyć, że składki na fundusz rentowy finansowane są przez pracodawcę w wysokości 6,5%, zaś przez pracownika w wysokości 1,5%. Składki na fundusz wypadkowy opłaca wyłącznie pracodawca. Mając to na uwadze i biorąc pod uwagę charakter omawianych ubezpieczeń, gdzie ryzyko ubezpieczeniowe uzależnione jest od wystąpienia doraźnych okoliczności, niemożliwym jest dopuszczenie, w przypadku śmierci ubezpieczonego, możliwości dziedziczenia środków ze wskazanych funduszy przez członków rodziny, osoby wyznaczone lub spadkobierców.

Rozważając instytucję dziedziczenia środków należy brać pod uwagę - warto podkreślić to ponownie - że Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, jest funduszem strukturalnie deficytowym, wymagającym corocznych dotacji z budżetu państwa, aby zapewnić wypłaty obecnym świadczeniobiorcom. Wynika to z faktu, że składki wpływające od osób pracujących nie pokrywają całości wypłat dla osób pobierających świadczenia.

Ze wskazanych w niniejszym piśmie względów nie mogę przychylić się do propozycji Pana Posła.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Małgorzata Baranowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/